



## Sekcji Bibliotek Muzycznych ZG SBP

W 2014 r. Sekcja Bibliotek Muzycznych Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich obchodzi Jubileusz 50-lecia. To ważne wydarzenie jest okazją do zaprezentowania bogatej działalności Sekcji i jej dokonań nie tylko w Polsce, ale też na arenie międzynarodowej.

Pomysł zorganizowania się bibliotek muzycznych, nawiązania wzajemnych kontaktów, odbywania regularnych zebrań na tematy fachowe zrodził się z początkiem lat 60. z inicjatywy Marii Prokopowicz, kierownika Zakładu Muzycznego Biblioteki Narodowej. W wyniku konsultacji ze środowiskiem bibliotekarzy muzycznych oraz w oparciu o przykład pracy organizacyjnej Międzynarodowego Stowarzyszenia Bibliotek Muzycznych IAML, do którego należało wówczas kilka polskich bibliotek, 12 czerwca 1964 r. Zarząd Główny SBP powołał Sekcję Bibliotek Muzycznych oraz Komitet Założycielski w składzie: Maria Prokopowicz (Biblioteka Narodowa), Kornel Michałowski (Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu), Krzysztof Mazur (Biblioteka PWSM w Warszawie) i Karol Musioł (Biblioteka PWSM w Katowicach). Głównym zadaniem Komitetu było m.in. zorganizowanie I Ogólnopolskiego Zjazdu Bibliotekarzy Muzycznych. Odbył się on w Bibliotece PWSM w Katowicach w dniach 9-11 grudnia 1965 r. i wyznaczył kierunki dalszej działalności. Wśród nich znalazły się te naj-

ważniejsze: przygotowanie form doskonalenia zawodowego bibliotekarzy muzycznych, organizowanie ogólnopolskich zjazdów oraz współpraca międzynarodowa.

### MISJA

Sekcja Bibliotek Muzycznych kieruje się misją Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Jest nią działanie na rzecz rozwoju bibliotekarstwa muzycznego, budowanie tożsamości zawodu bibliotekarza, integracja środowiska, a także kreowanie pozytywnego wizerunku bibliotek oraz propagowanie znaczenia współpracy międzynarodowej. Misję tę Sekcja realizuje poprzez działalność szkoleniową, informacyjną, bibliograficzną i wydawniczą. Dzięki tym działaniom wnosi istotny wkład w troskę o narodowe dziedzictwo muzyczne i rozwój wiedzy o polskich źródłach muzycznych.

Sekcja Bibliotek Muzycznych ZG SBP zrzesza osoby związane zawodowo z bibliotekarstwem muzycznym i muzyczną informacją naukową. Sekcja

skupia różnorodne biblioteki muzyczne, m.in.: Zakład Zbiorów Muzycznych Biblioteki Narodowej, oddziały muzyczne bibliotek uniwersyteckich, biblioteki instytutów muzykologii, biblioteki akademii i uniwersytetów muzycznych, oddziały muzyczne bibliotek publicznych, biblioteki towarzystw muzycznych i centrów informacji muzycznej. Członkowie 10-osobowego Zarządu Sekcji są reprezentantami wszystkich typów bibliotek muzycznych.

Początkowo do Sekcji należały również biblioteki gromadzące dokumenty dźwiękowe. W 2002 r. biblioteki te utworzyły oddzielną Sekcję Fonotek ZG SBP.

### KONFERENCJE I KONTAKTY ZAWODOWE

Szczególne znaczenie w działalności Sekcji mają inicjatywy zmierzające do wzmocnienia prestiżu zawodu bibliotekarza, promowania wiedzy fachowej, rozwijania aktywności naukowej i zawodowej członków Sekcji. Na przestrzeni 50 lat służyły temu organizowane cyklicznie co cztery lata w różnych ośrodkach Ogólnopolskie Konferencje Bibliotekarzy Muzycznych, które umożliwiały uczestnikom przedyskutowanie istotnych spraw polskiego bibliotekarstwa muzycznego. Tematyka Konferencji koncentrowała się wokół bieżących zagadnień, takich jak normy katalogowania formalnego i przedmiotowego druków muzycznych i dokumentów dźwiękowych, rejestracja źródeł muzycznych, współpraca w projektach bibliograficznych, współpraca oddziałów muzycznych w bibliotekach publicznych, prezentacja kolekcji muzycznych oraz zastosowanie nowoczesnych technologii w bibliotece muzycznej. Ostatnia, XIII Konferencja odbyła się w Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy w październiku 2013 r. wraz z V Ogólnopolską Konferencją Fonotek. Ponadto organizowano konferencje branżowe poświęcone wybranej tematyce lub skierowane do określonego typu bibliotek muzycznych, jak np. biblioteki naukowe (Polsko-niemieckie Seminarium Naukowych Bibliotek Muzycznych „Współczesna biblioteka muzyczna – jej zbiory i problemy”, Poznań, 1997 r., „Zbiory europejskiej kultury muzycznej w bibliotekach i archiwach w Polsce”, Łańcut, 2007 r.), biblioteki akademii i uniwersytetów muzycznych (Ogólnopolska Konferencja Bibliotek Akademii i Uniwersytetów Muzycznych, Katowice, 2011 r.) czy bi-

blioteki kościelne („Kościelne zbiory muzyczne w bibliotekach polskich”, Gniezno, 2012 r.).

Sekcja przykłada dużą wagę do współpracy z całym środowiskiem muzycznym, dlatego w konferencjach biorą też udział muzykolodzy zajmujący się źródłami muzycznymi, muzycy, działacze życia muzycznego oraz studenci. Konferencjom zawsze towarzyszą okolicznościowe wystawy oraz koncerty. Ważnym punktem programu każdej Konferencji Ogólnopolskiej jest zebranie sprawozdawczo-wyborcze, podsumowujące dokonania każdego Zarządu Sekcji oraz wybór nowych władz.

Sekcja przywiązuje dużą wagę do działalności w zakresie doskonalenia umiejętności zawodowych bibliotekarzy muzycznych i wdrażania norm katalogowania. Zagadnienia te, podejmowane w referatach konferencji ogólnopolskich, były też przedmiotem kursów katalogowania w Jarocinie (1979 r., 1987 r.), Łodzi (1988 r.) i Warszawie (1989 r.). Bibliotekarze muzycy byli konsultantami i autorami norm i instrukcji opracowania zbiorów muzycznych<sup>1</sup> oraz formatów katalogowania komputerowego<sup>2</sup>. W czasach szybkiego postępu technologii informacyjnych i wdrażania automatycznych systemów bibliotecznych ten aspekt działalności jest niezwykle istotny. W latach 2007-2012 z inicjatywy Sekcji Bibliotek Muzycznych zorganizowano we współpracy z Centrum NUKAT i Sekcją Fonotek SBP cykl Roboczych Spotkań Bibliotekarzy Katalogujących Muzykalia, w których każdorazowo uczestniczyło około 50 bibliotekarzy z całej Polski. Ustalenia przyjęte w czasie tych Spotkań przyczyniły się do znacznego zwiększenia zasobów muzycznych dostępnych w katalogach komputerowych.

### POLSKA GRUPA NARODOWA IAML

Bardzo ważnym sektorem działalności Sekcji jest współpraca międzynarodowa w ramach Międzynarodowego Stowarzyszenia Muzycznych Bibliotek, Archiwów i Centrów Informacji – IAML. U podstaw powołania IAML w 1951 r. leżała idea przeprowadzenia ogólnoświatowej rejestracji źródeł dawnej muzyki. W tą działalność jako pierwsza z Polski włączyła się Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie, przystępując do Stowarzyszenia w 1955 r. W następnych latach dołączały kolejne biblioteki, w rezultacie czego w 1972 r. uzyskały formalny status Polskiej Grupy Narodowej IAML. Należy do niej obecnie 16 bibliotek muzycznych, głównie akademickich.

## MIĘDZYNARODOWE PROJEKTY BIBLIOGRAFICZNE

Działalność międzynarodowa przejawia się przede wszystkim w uczestnictwie w międzynarodowych projektach bibliograficznych, takich jak: *RISM* (*Répertoire international des sources musicales*) – międzynarodowy inwentarz źródeł muzycznych, *RILM* (*Répertoire international de littérature musicale*, *RILM Abstracts of Music Literature*) – bibliografia piśmiennictwa muzycznego oraz *RIPM* (*Répertoire international de la presse musicale 1800-1950. Retrospective Index to Music Periodicals*) – bibliografia czasopism muzycznych XIX i I poł. XX w.

Projekt *RISM*, który stał u podstaw powołania w 1951 r. Międzynarodowego Stowarzyszenia Bibliotek Muzycznych (IAML) zakładał przeprowadzenie ogólnosiwiatowej rejestracji źródeł dawnej muzyki i opublikowanie w specjalnym wydawnictwie krytycznie opracowanych opisów. Bibliotekarze Oddziału Zbiorów Muzycznych Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie gromadzili i – począwszy od 1955 r. – przekazywali do redakcji *RISM* opisy starych druków muzycznych. W 1982 r. z inicjatywy Sekcji powołano Ośrodek koordynujący prace nad *RISM* w Bibliotece Narodowej – obecnie Polskie Centrum *RISM*. Współpracuje ono z Centralą *RISM* w Frankfurcie, prowadzi prace katalogowe i badawcze w różnych ośrodkach w Polsce nad dawnymi źródłami, w tym nad kolekcjami i liturgikami muzycznymi, organizuje praktyki i szkolenia dla studentów oraz współpracuje z ośrodkami na Litwie, Łotwie, Ukrainie i w Rosji. Działalność *RISM* stale się rozszerza. Obecnie prace *RISM* prowadzone są w kilku centrach naukowych: w Gdańsku (Akademia Muzyczna), Warszawie (Biblioteka Uniwersytecka), Wrocławiu (Biblioteka Uniwersytecka), Opolu (Zakład Muzyki Kościelnej i Wychowania Muzycznego Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego) i Lublinie (Katedra Polifonii Religijnej Instytutu Muzykologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II). Działalność w projekcie *RISM* należy zaliczyć do największych osiągnięć polskich bibliotekarzy muzycznych. Przesyłane do redakcji *RISM* opisy starych druków i rękopisów muzycznych znalazły się w dotychczas wydanych katalogach oraz bazie online ([opac.rism.info](http://opac.rism.info)).

Bibliografia *RILM Abstracts of Music Literature* ([www.rilm.org](http://www.rilm.org)) jest podstawowym źródłem bibliograficznym do badań nad muzyką. Została utworzona w 1966 r. pod auspicjami Międzynarodowego Towarzystwa Muzykologicznego (IMS) oraz IAML. Obejmuje ona publikacje w ponad 215 językach

ze 151 krajów. Współpraca z *RILM* opiera się na działalności narodowych komitetów z około 60 krajów, które są odpowiedzialne za opracowanie najważniejszych publikacji o muzyce wydanych w danym kraju lub regionie. Polska włączyła się do projektu *RILM* w 1968 r. Prace bibliograficzne prowadzone w Polsce w ramach tego projektu koordynuje Polski Komitet *RILM* z siedzibą w Bibliotece i Fonotece Instytutu Muzykologii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Członkami Komitetu są bibliotekarze muzycni reprezentujący różnorodne biblioteki naukowe – Bibliotekę Narodową, biblioteki ośrodków muzykologicznych i akademii muzycznych. Dane bibliograficzne obejmujące całokształt polskiego piśmiennictwa muzycznego przesyłane są do Centrali *RILM* w Nowym Jorku. Współpraca w ramach projektu *RILM* przyczynia się do upowszechniania na świecie wiedzy o polskiej kulturze muzycznej.

Prace nad bibliografią czasopism muzycznych XIX i I poł. XX w. (*RIPM*) rozpoczęto w 1980 r. Polski udział w projekcie w latach 1996-2001 pozwolił na opracowanie przez Barbarę Zakrzewską-Nikiporczyk pięciu polskich czasopism muzycznych: „Tygodnika Muzycznego” (Warszawa, l. 1820-1821), „Pamiętnika Muzycznego Warszawskiego” (Warszawa, l. 1835-1836), „Ruchu Muzycznego” (Warszawa, l. 1857-1862), „Gazety Muzycznej i Teatralnej” (Warszawa, l. 1865-1866) i „Echa Muzycznego” (Warszawa, l. 1879-1882). Efekty prac zostały wydane drukiem<sup>3</sup> oraz są dostępne w bazie *RIPM-online* ([www.ripm.org](http://www.ripm.org)).

## KONTAKT Z BIBLIOTEKARZAMI MUZYCZNYMI NA ŚWIECIE

Polscy bibliotekarze muzycni od lat 50. XX w. aktywnie uczestniczą w corocznych konferencjach IAML, wygłaszając referaty i komunikaty, przewodnicząc sesjom ogólnym i tematycznym oraz – w ostatnich latach – prezentując plakaty w czasie sesji posterowych. Wyjazdy na konferencje IAML są znakomitą okazją do kontaktu z bibliotekarzami z całego świata oraz uczestnictwa w dyskusjach grup roboczych i komisji obejmujących wszystkie aspekty bibliotekarstwa muzycznego. Każda konferencja daje możliwość wymiany doświadczeń oraz zaprezentowania sprawozdania z działalności grupy narodowej podczas specjalnej plenarnej sesji oraz do udziału w obradach Rady IAML. Bibliotekarze z Polski mają też swój wkład w organizację Konferencji IAML. Dwie z nich zostały zorganizowane w Polsce – w 1966 r. w Bibliotece

Uniwersytetu Warszawskiego i w 2005 r. w Bibliotece Narodowej, gdzie spotkało się ponad 350 bibliotekarzy muzycznych z 40 krajów.

Systematyczny udział w Konferencjach IAML pozwolił polskim bibliotekarzom aktywnie działać w Sekcjach i Komisjach branżowych oraz włączyć się w struktury IAML. Karol Musioł działał w Podkomisji Bibliotek Konserwatoriów i Wyższych Szkół Muzycznych. W 1970 r. był inicjatorem i pierwszym przewodniczącym Sekcji Bibliotek Akademii, Konserwatoriów i Wyższych Szkół Muzycznych w latach 1970-1979. Barbara Zakrzewska-Nikiporczyk (Biblioteka Uniwersytetu A. Mickiewicza w Poznaniu) była Sekretarzem Komisji Bibliograficznej RILM w latach 1996-1999. Stanisław Hrabia (Biblioteka i Fonoteka Instytutu Muzykologii UJ) pełnił funkcję przedstawiciela krajów Europy Wschodniej w Komitecie Prawa Autorskiego (od 2003 r.), był też wiceprzewodniczącym (l. 2002-2007) i przewodniczącym (l. 2008-2011) Sekcji Bibliotek Naukowych, a od 2010 r. jest jednym z czterech wiceprzewodniczących IAML i zarazem przewodniczącym Komitetu Programowego IAML. W maju 2014 r. Ewa Hauptman-Fischer (Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie) została wybrana na członka Komitetu Koordynacyjnego RISM.

Dzięki swojej aktywności na forum IAML polscy bibliotekarze muzyczni cieszą się od lat uznaniem międzynarodowego środowiska muzycznego. Działalność międzynarodowa pozytywnie wpływa na aktywność bibliotekarzy muzycznych w Polsce, gdyż przez czerpanie z doświadczeń innych oraz prezentowanie własnych dokonań na forum międzynarodowym umacnia się w nich przekonanie, że są częścią ogólnoswiatowej społeczności. Z perspektywy 50 lat historii wyraźnie widać, że działalność Sekcji była od samego początku zorientowana na świat. Kontakty międzynarodowe polskich bibliotekarzy w początkowym okresie działalności Sekcji wyznaczyły kierunki działań i stały się inspiracją do podejmowania ogólnopolskich inicjatyw w kolejnych latach.

#### PUBLIKACJE, DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA

Publikowanie materiałów pokonferencyjnych i umożliwienie prezentacji dokonań naukowych członków Sekcji jest jednym z priorytetowych działań Zarządu. Sekcja Bibliotek Muzycznych wydaje branżowy periodyk pt. „Biblioteka Muzyczna”. Ukazało się dotychczas 7 woluminów: 1979 (wyd. 1982), 1980-1982 (wyd. 1984),

1983-1984 (wyd. 1986), 1985-1986 (wyd. 1992), 1996-1999 (wyd. 2004), 2000-2006 (wyd. 2008), 2007-2009 (wyd. 2010). Zawarte są w nich referaty wygłoszone na konferencjach organizowanych przez Sekcję oraz bibliografia bibliotekarstwa muzycznego opracowana przez Krystynę Bielską i Andrzeja Spóza. Wśród innych publikacji opracowanych przez członków Sekcji warto wymienić te najważniejsze: *Katalog zagranicznych czasopism muzycznych w bibliotekach polskich*, praca zbiorowa pod red. Włodzimierza Pięty (Kraków, 1980), *Biblioteki i zbiory muzyczne w Polsce. Przewodnik*, oprac. Maria Prokopowicz, Andrzej Spóz i Włodzimierz Pięta (Warszawa, 1998), *Centralny katalog polskich czasopism muzycznych i wydawnictw ciągłych o tematyce muzycznej. Zbiory polskie*, oprac. Włodzimierz Pięta (Warszawa, 1991), *Zagraniczne czasopisma muzyczne w bibliotekach polskich*, oprac. Jerzy Wilgocki (Poznań, 1993), *Zbiory europejskiej kultury muzycznej w polskich bibliotekach i archiwach*, red. Aleksandra Patalas, Stanisław Hrabia (Kraków, 2008). Sekcja regularnie publikuje w języku angielskim sprawozdania ze swojej działalności na łamach czasopisma IAML „*Fontes Artis Musicae*” oraz na stronie [www.iaml.info](http://www.iaml.info).

Wraz z rozwojem nowoczesnych technologii Sekcja stosuje nowe formy działania mające na celu integrację środowiska zawodowego. Przykładem jest uruchomienie strony internetowej Sekcji (<http://www.iaml.pl/>), prowadzenie listy dyskusyjnej oraz profilu na portalu Facebook (<https://www.facebook.com/IAMLPL>). Zaawansowane technologie biblioteczne, coraz częściej wykorzystywane przez bibliotekarzy muzycznych, pozwalają na działalność na nowych obszarach i realizację nowych projektów, takich jak digitalizacja zbiorów muzycznych. Od kilku lat prowadzony jest internetowy Informator „Biblioteki Muzyczne w Polsce”. Członkowie Sekcji wygłaszają też okazjonalnie referaty na tematy związane z bibliotekarstwem muzycznym, promując tym samym działalność Sekcji oraz upowszechniając wiedzę o zbiorach muzycznych.

#### JUBILEUSZ 50-LECIA

Obchody 50-lecia Sekcji Bibliotek Muzycznych SBP zostały zaplanowane na 23-24 września 2014 r. Pierwszego dnia odbędzie się oficjalna Uroczystość Jubileuszowa połączona z koncertem kameralnym w Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego. Biblioteka ta jako pierwsza w Polsce podjęła międzynarodową współpracę przy dokumentowaniu źródeł

muzycznych w ramach RISM i jest najstarszym polskim członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Bibliotek Muzycznych IAML. W drugim dniu w Narodowym Instytucie Fryderyka Chopina w Warszawie przewidziana jest Konferencja „Muzyczna informacja jutra”, poświęcona perspektywom rozwoju informacji muzycznej w kontekście nowych technologii i przeobrażeń, jakie dokonują się w bibliotekach. Obchody Jubileuszu wraz koncertem w BUW zostały włączone do programu Festiwalu Muzyki Współczesnej „Warszawska Jesień” 2014.

Złoty Jubileusz Sekcji Bibliotek Muzycznych SBP to święto nie tylko bibliotekarzy muzycznych. Dotychczasowy dorobek oraz szeroki zakres działalności Sekcji może być powodem satysfakcji dla całego środowiska bibliotekarskiego i muzycznego w Polsce.

Stanisław Hrabia  
Biblioteka i Fonoteka Instytutu Muzykologii Uniwersytetu  
Jagiellońskiego  
Przewodniczący Sekcji Bibliotek Muzycznych ZG SBP – Polskiej  
Grupy Narodowej IAML

#### PRZYPISY:

- 1 Druki muzyczne: PN-83/N-01152.06. Dokumenty dźwiękowe: PN-85/N-01152/07. *Przepisy katalogowania rękopisów muzycznych*, oprac. Marie Louise Göllner, tłum. z ang. Aniela Kulbuszewka. Wrocław, 1979. *Instrukcja wypełniania karty katalogowej Polskiego Katalogu Rękopisów Muzycznych*, oprac. Jolanta Byczkowska-Sztaba. Warszawa 1984. *Format USMARC rekordu bibliograficznego dla druku muzycznego*, oprac. Maria Burchard. Warszawa 1997. *Format MARC21 rekordu bibliograficznego dla dokumentu dźwiękowego*, Andrzej Drożdż, Marek Stachyra. Warszawa 2002. Tytuł ujednolicony autorskiego utworu muzycznego. *Zasady tworzenia hasła*. Oprac. Marek Stachyra, red. i uzup. Maria Burchard, Stanisław Hrabia. Dostępny w Internecie: [http://centrum.nukat.edu.pl/images/stories/file/instrukcje\\_procedury/MARC\\_21/tytul\\_ujednolicony\\_ver.\\_26\\_01\\_kor\\_062012.pdf](http://centrum.nukat.edu.pl/images/stories/file/instrukcje_procedury/MARC_21/tytul_ujednolicony_ver._26_01_kor_062012.pdf) [dostęp 6.07.2014].
- 3 *Tygodnik Muzyczny, 1820–1821. Pamiętnik Muzyczny Warszawski, 1835–1836. Gazeta Muzyczna i Teatralna, 1865–1866*, ed. Barbara Zakrzewska-Nikiporczyk. NISC, Baltimore 2000; *Echo muzyczne, 1879–1882*, vol. 1–2, ed. id. NISC, Baltimore 2002.